

DLA doktori értekezés tézisei

NAGY PÉTER
ROBERT SCHUMANN: FANTÁZIA OP.17.

ELŐADÓI GYAKORLAT ÉS ANALÍZIS
EGYMÁSRA HATÁSA

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28-as számú művészet- és művelődéstörténeti besorolású
doktori iskola

Budapest

2020

I. A kutatás előzményei

A zongorairodalom egyik legfontosabb, legizgalmasabb művét választottam értekezésem témájául.

„Durchaus fantastisch und leidenschaftlich vorzutragen”, írja Schumann az első tétel elejére. Valójában mit is jelent, hogy „Durchaus fantastisch”? Egyáltalán mit is jelent a Fantázia mint műfaj? Erre a kérdésre keresem a választ a darab analízise során.

A „Durchaus fantastisch” előírás voltaképpen már a darab írásmódja, formája, szerkezete miatt is egyértelműen adódik, máshogyan nem is lehetne, szinte okafogyott az utasítás, hiszen a kérdés az, hogy az előadónak mit kell hozzátennie a kottában nyilvánvalóan megjelenő fantasztikussághoz. Erre szeretnék dolgozatomban a kottából kiolvasható történések, az analízisben felismert elemek előadói megvalósulásához – még ha szubjektív módon is – világos és egyértelmű javaslatokat tenni. Ezek által az elemzés és a gyakorlat fúzióját kísérelném meg. A beszédszerűség megvalósítása, a hangokban rejlő prozódia megjelenítése, az idő-gazdálkodás és az artikuláció világossága, ennek az újszerű formának a hallhatóvá tétele, a súlyviszonyok struktúrálása és a textúra áttetszősége – értekezésemben ezen előadói princípiumok megfogalmazása a fő célom.

Dolgozatom szokatlanul hathat, mert hangsúlyozottan saját előadói, tanítási gyakorlatomból indulok ki, de talán mégis érdemes írásban összefoglalnom a kottaolvasási tapasztalataimat. Nem szigorúan vett analízise ez a műnek, hanem történéseinek végigkövetése, az elemzés és az előadás egymásra hatását szem előtt tartva. Természetesen nem kézikönyvet próbálnék a darabhoz adni, hanem az általam gondolt interpretációs lehetőségeket szeretném fölkinálni. A szakirodalomból fölhasznált példákat a teljesség igénye nélkül idézem a saját megfigyeléseimmel kiegészítve, azokban az esetekben, amikor úgy érzem, hogy mondanivalómhoz feltétlenül szükségesek és rávilágítanak az interpretációval kapcsolatos gondolataimra.

II. Források

Elemzésemhez a következő forrásokból merítettem segítséget:

Daverio, John: Schumann's „Im Legendenton” and Friedrich Schlegel's „Arabeske”.

19th-Century Music 11/2 (1987, Autumn): 151.

Jensen, Eric Frederic: Schumann. Oxford: Oxford University Press, 2001. 163-164.

Kossmaly, Carl: „Ueber Robert Schumann’s Claviercompositionen”.
Allgemeine
Zeitschrift für Musik (1844. Januar): 20.
Marston, Nicholas: Schumann Fantasie, Op. 17. Cambridge: Cambridge
University
Press, 1992. 68.
Rozanski, Mark Rudy: Thematic Unification in Robert Schumann’s Fantasia,
Op. 17.
DMA disszertáció, The University of British Columbia, 1988. 35.
Schleuning, Peter: „Ein einziger Liebesschrei”—„An die ferne Geliebte”. Der
erste
Satz von Schumanns Klavierfantasie Op. 17. In: Hanns-Werner Heister és
Hartmut
Lück (szerk.): Musik, Deutung, Bedeutung: Festschrift für Harry Goldschmidt
zum 75.
Geburtstag. Dortmund: Edition V im Pläne-Verlag, 1986. 80-85.
Schumann, Robert: Neue Ausgabe sämtlicher Werke, Serie III/4. Mainz: Schott
Music
GmbH, 2016. 86.
_____ : Schlege nur eine Weltsaite an, Briefe. 1828-1855. Frankfurt
am
Main und Leipzig: Insel Verlag, 2006. 274.
_____, Schumann, Clara: Jugendbriefe. Leipzig: Breitkopf und
Härtel,
1886

A kottaszöveg összehasonlító vizsgálatánál következő kiadványokat
használtam:

A Fantázia az Országos Széchényi Könyvtárban fellelhető eredeti nyomdai
metszőpéldánya
(Stichvorlage), (Ms. Mus. 37. katalógusszám alatt),

Breitkopf und Härtel, Leipzig, 1879

Henle Verlag, München, 1983

Robert Schumann: Neue Ausgabe sämtlicher Werke, Serie III/4., Schott Music
GmbH, Mainz, 2016

III.Módszer

Az Országos Széchényi Könyvtár zenei gyűjteményében található úgynevezett metszőpéldány, egy autográf (vagyis Schumann kezétől származó) kiegészítéseket és jelentős változtatásokat is tartalmazó másolói leírás. Ennek tanulmányozása, az említett kiadásokkal való összevetése rendkívül érdekes, izgalmas munka volt. A dinamikai-, hangsúlyjelek elhelyezésének különbözősége számos előadói kérdést vetett fel. A Schumann által foganatosított javítások, bejegyzések, amelyek a kiadásokba csak részben vagy pontatlanul kerültek be szintén megoldások lehetőségeinek sorát fogalmazták meg az elemzőben. Ezek bemutatása, értékelése, értelmezése előadói szempontból jelentette dolgozatom fő vonalát, sokéves előadói illetve tanári tapasztalatomon átszűrve.

IV.Eredmény

A dolgozatom elején feltettem a kérdést mit is jelent a Fantázia.

Ezeket a gondolatokat írtam válaszként:

“általánosságban mondhatjuk, hogy a fantázia olyan műfaj, amelyben az elemeket egymás mellé helyezik, variálják, átalakítják, részben vagy egészben nagyítják, kicsinyítik, fordítják, de ez nem a megszokott rendben, struktúrában történik.

A megszokott és nem megszokott között nincs szilárd határ, de belső kapcsolat, rend mindig van. Az előadó szerepe, hogy ezt a szokatlan rendet hogyan tudja közvetíteni.”

A darab szövetének, motivikus,harmóniai történéseinek végigkövetése, alapos tárgyalása világossá tette hogy a Fantázia rendkívül mélyen átgondolt,tudatosan szerkesztett darab.

Schumann költői világa teljes szimbiózisban lélegzik a struktura fantázia jellegével, olyan egységet alkotva amelynek érzelmi palettája máig nagy hatást gyakorol az előadóra és a hallgatóra egyaránt.

V.Az értekezés tárgyköréhez tartozó tevékenység dokumentációja

2012 október Budapest, Zeneakadémia, Nagyterem. Schumann: Fantázia Op.17

2017 november Shanghai, International Piano Festival. Schumann: Fantázia
Op.17